

RIKSDAGENS SVAR 24/2006 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av barnskyddslagen

Ärende

Regeringen har till 2004 års riksmöte överlämnat sin proposition med förslag till lag om ändring av barnskyddslagen (RP 225/2004 rd).

Beredning i utskott

Social- och hälsovårdsutskottet har i ärendet lämnat sitt betänkande (ShUB 7/2006 rd).

Beslut

Nu församlade riksmöte har antagit följande lag:

Lag

om ändring av barnskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i barnskyddslagen av den 5 augusti 1983 (683/1983) 24 § 1 mom., 25, rubriken för 26 §, 31, 32 och 37 §, av dem 37 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 139/1990, samt
fogas till 26 § ett nytt 3 mom., till 38 § ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., och till lagen nya 23 a, 25 a, 30 a, 31 a—31 c, 32 a—32 f och 35 a § som följer:

Allmänna stadganden om vård utom hemmet

24 §

23 a §

Mänskliga relationer och kontakter

Om bestämmelsernas tillämpningsområde

Om inte något annat bestäms särskilt genom lag, tillämpas bestämmelserna i detta kapitel om begränsningsbefogenheter för föreståndaren för eller den övriga personalen vid en barnskyddsanstalt i alla i 29 § avsedda barnskyddsanstalter, oberoende av om den nämnda personalen står i tjänsteförhållande eller inte. Bestämmelser om det straffrättsliga tjänsteansvar som personer som inte står i tjänsteförhållande har när de utövar begränsningsbefogenheter finns i 40 kap. 12 § i strafflagen (39/1889).

Ett barn som vårdas utom hemmet skall tillförsäkras för barnets utveckling viktiga, fortgående och trygga mänskliga relationer. Barnet har rätt att träffa sina föräldrar och andra barnet närstående personer genom att ta emot gäster eller företa besök utanför platsen för vård utom hemmet samt att hålla kontakt med dem i övrigt genom att använda telefon eller sända och ta emot brev eller därmed jämförbara andra förtroliga meddelanden eller andra försändelser.

— — — — —

25 §

Begränsning av kontakterna

Rätten för ett barn som vårdas utom hemmet att hålla kontakt med sina föräldrar eller andra barnet närstående personer får begränsas genom beslut som avses i 25 a §, om det i en i 11 § avsedd vårdplan eller, av särskilda skäl, på annat sätt inte har varit möjligt att komma överens med barnet och föräldrarna eller andra barnet närstående personer om kontakterna, och om

1) kontakten äventyrar uppnåendet av syftet med vården av barnet utom hemmet och en begränsning är nödvändig med tanke på barnets vård och fostran, eller

2) kontakten är till fara för barnets liv, hälsa, utveckling eller säkerhet, eller

3) en begränsning är nödvändig för föräldrarnas eller familjens övriga barns säkerhet, säkerheten för de andra barnen i familjehemmet eller anstalten eller personalens säkerhet, eller

4) ett barn som fyllt 12 år motsätter sig kontakten; detsamma gäller ett barn som är yngre än 12 år, om barnet är så utvecklat att hans eller hennes vilja kan beaktas.

Under de förutsättningar som anges i 1 mom. är det tillåtet att

1) begränsa barnets rätt att träffa sina föräldrar eller andra närstående,

2) begränsa barnets rätt att hålla kontakt med sina närstående per telefon eller andra kontaktanordningar eller medier,

3) läsa och kvarhålla ett enskilt brev eller något annat därmed jämförbart förtroligt meddelande till eller från barnet och att granska och kvarhålla andra försändelser, samt

4) för den tid begränsningen gäller ta ifrån barnet anordningar och medier som används för kontakt för att omhänderhas av platsen för vård utom hemmet, eller att begränsa deras användning.

Under de förutsättningar som nämns i 1 mom. behöver barnets vistelseort inte röjas för barnets föräldrar eller vårdnadshavare så länge omhändertagandet pågår.

Begränsning av kontakterna enligt 1—3 mom. får ske bara i den utsträckning som i det specifika fallet är nödvändigt för att det i lagen nämnda syftet skall uppnås. Kvarhållna brev och andra förtroliga meddelanden skall förvaras åtskilda från andra handlingar som gäller barnet för att de inte skall kunna läsas av andra än de som avses i 25 a § 2 mom.

25 a §

Beslut om begränsning av kontakterna

Ett beslut skall fattas om sådan begränsning av kontakterna som avses i 25 § 1—3 mom. Det skall ges för viss tid, högst ett år åt gången. I beslutet skall nämnas orsaken till begränsningen, vilka personer som omfattas av begränsningen, vilket slag av kontakt begränsningen gäller och i vilken utsträckning begränsningen skall genomföras.

Beslut om begränsning av kontakterna fattas av det organ som avses i 6 § 1 mom. i socialvårdslagen. Beslut om kortvarig i 25 § 1 och 2 mom. avsedd begränsning som gäller i högst 30 dygn kan dock fattas också av föreståndaren för en barnskyddsanstalt. Om det finns behov av att förlänga begränsningen eller om det ända från början finns behov av att bestämma att begränsningen skall gälla i mer än 30 dygn, beslutar organet i ärendet. Begränsningen av kontakterna skall upphävas så snart den inte längre behövs med hänsyn till 25 § 1 mom.

26 §

Lämnande av uppgifter till barn. Möjlighet till samtal

— — — — —
För barnet skall, på ett sätt som antecknas noggrannare i vårdplanen, ordnas tillräcklig möjlighet till personliga samtal om sig själv och sådant som anknyter till genomförandet av vården utom hemmet med den i 10 § 3 mom. avsedda socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter.

30 a §

Allmänna förutsättningar för bruk av begränsande åtgärder

Under sådan vård utom hemmet som ordnas i form av anstaltsvård får begränsande åtgärder riktas mot barnet med stöd av 31, 31 a—31 c, 32 och 32 a—32 d § endast i den utsträckning som uppnåendet av syftet med omhändertagandet, barnets egen eller någon annans hälsa eller säkerhet eller tryggheten av något annat intresse som anges i de nämnda bestämmelserna nödvändigt kräver. Åtgärderna skall genomföras så tryggt som möjligt och med respekt för barnets människovärde.

31 §

Omhändertagande av ämnen och föremål

Om ett barn innehar berusningsframkallande ämnen eller redskap som särskilt lämpar sig för bruket av sådana, skall de omhändertas av anstalten. Likaså skall anstalten omhänderta ämnen eller föremål som ett barn innehar och som är avsedda att skada barnet eller någon annan. Anstalten får omhänderta ämnen eller föremål vars egenskaper gör att de lämpar sig för att äventyra barnets eller någon annans liv, hälsa eller säkerhet eller för att skada egendom, om det är sannolikt att barnet använder ämnena eller föremålen på det sätt som avses i denna bestämmelse. På överlämnande eller förstöring av omhändertagen egendom tillämpas vad som bestäms i någon annan lag. Bestämmelser om förstöring av i alkohollagen (1143/1994) avsedda alkoholdrycker eller andra alkoholhaltiga ämnen samt drycker som avses i 34 § 5 mom. i den nämnda lagen finns i 60 § i den nämnda lagen. När vården utom hemmet i anstalten upphör skall den omhändertagna egendomen återlämnas till barnet, om inte i någon annan lag föreskrivs annat om återlämnande eller förstöring av egendomen.

Ett omhändertagande enligt 1 mom. kan göras av föreståndaren för anstalten eller av en person i anstaltens vård- och fostringspersonal. Fö-

reståndaren eller en av föreståndaren förordnad person i anstaltens vård- och fostringspersonal skall omedelbart underrättas om saken, och denne skall besluta om omhändertagandet, om egendomen inte återlämnas.

Anstalten får dessutom omhänderta andra än i 1 mom. avsedda ämnen och föremål som ett barn innehar och som sannolikt är till allvarligt förfång för ordnandet av vården av barnet eller andra barn utom hemmet eller för den allmänna ordningen i anstalten. Beslut om omhändertagandet fattas av föreståndaren för anstalten eller av en av föreståndaren förordnad person i anstaltens vård- och fostringspersonal. Åtgärden får inte pågå längre än vad som är nödvändigt av de skäl som anges i bestämmelsen och med avseende på barnets vård och fostran.

31 a §

Kroppsvsitation och kroppsbesiktning

Om det finns grundad anledning att misstänka att ett barn i sina kläder har eller annars bär på sig ämnen eller föremål som avses i 31 § 1 mom., får *kroppsvsitation* företas för att utreda saken. Kroppsvsitationen företas av föreståndaren för anstalten eller av en av föreståndaren förordnad person i anstaltens vård- och fostringspersonal. Om inte något annat följer av särskilda skäl, skall kroppsvsitationen företas i närvaro av en annan person i anstaltens vård- och fostringspersonal. Den som företar och den som är närvarande vid kroppsvsitationen skall vara av samma kön som barnet, ifall det inte är fråga om en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.

Om det finns grundad anledning att misstänka att ett barn har använt rusmedel som avses i 31 § 1 mom., får barnet underkastas *kroppsbesiktning*. Denna kan omfatta ett utandningsprov eller tagande av blod-, hår-, urin- eller salivprov. Beslut om företagande av kroppsbesiktningen fattas och kroppsbesiktningen utförs av föreståndaren för anstalten eller av en av föreståndaren förordnad person i anstaltens vård- och fostringspersonal eller av någon annan person med en för uppgiften lämplig yrkesexamen.

Kroppsbesiktningen skall utföras så att den inte medför onödig olägenhet för barnet.

Om en kroppsbesiktning utförs av någon annan än en yrkesutbildad person inom sjuk- och hälsovården, skall en annan person i anstaltens vård- och fostringspersonal eller någon annan person med en för uppgiften lämplig yrkesexamen vara närvarande. Endast yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården får ta blodprov. En person som är av annat kön än barnet får inte företa kroppsbesiktningen eller vara närvarande vid den, om det inte är fråga om en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.

Utan hinder av 1 och 3 mom. kan den som företar eller den som är närvarande vid kroppsvisitationen eller kroppsbesiktningen trots allt vara av annat kön än barnet, om barnets eller någon annans säkerhet kräver att åtgärden vidtas omedelbart.

31 b §

Granskning av egendom och försändelser. Kvarhållande av försändelser

Om det finns grundad anledning att misstänka att ett barn innehåller ämnen eller föremål som avses i 31 § 1 mom., får de utrymmen som barnet förfogar över eller den egendom som barnet innehåller granskas.

Om det finns grundad anledning att misstänka att ett brev eller ett därmed jämförbart annat förtroligt meddelande eller någon annan försändelse till barnet innehåller ämnen eller föremål som avses i 31 § 1 mom., får innehållet i försändelsen granskas utan att brev eller andra förtroliga meddelanden läses.

Beslut om granskning enligt 1 och 2 mom. fattas och granskningen företas av föreståndaren för anstalten eller av en av föreståndaren förordnad person i anstaltens vård- och fostringspersonal. Granskningen skall företas i närvaro av barnet och en annan person i anstaltens vård- och fostringspersonal. De utrymmen som barnet förfogar över eller den egendom som barnet inne-

har kan dock av särskilda skäl granskas också utan att barnet eller en annan person är närvarande. Orsaken till granskningen skall klargöras för barnet.

Det i 6 § 1 mom. i socialvårdslagen avsedda organet har dessutom rätt att av särskilda skäl besluta att i 2 mom. avsett meddelande eller annan försändelse helt eller delvis inte skall frambefordras till ett barn, om innehållet i meddelandet eller försändelsen med hänsyn till omständigheterna som helhet med fog kan bedömas utgöra ett allvarligt hot mot barnets eller någon annans liv, hälsa, säkerhet eller utveckling. Försändelsen skall utan dröjsmål tillställas organet för fattande av beslut.

31 c §

Fasthållande

Föreståndaren för anstalten eller en person i anstaltens vård- och fostringspersonal får, för att lugna ett barn, hålla fast barnet, om barnet på basis av sitt förvirrade eller hotfulla beteende sannolikt skulle skada sig självt eller andra och fasthållandet är nödvändigt på grund av en överhängande fara för barnets eller någon annans liv, hälsa eller säkerhet eller för förhindrande av betydande skador på egendom. Fasthållandet skall till sin karaktär vara vård- och omsorgsbetonat, och det skall utifrån en samlad bedömning kunna anses försvarligt med beaktande av barnets beteende och situationen i övrigt. Fasthållandet kan innefatta också förflyttning av barnet. Fasthållandet skall upphöra genast då det inte längre är nödvändigt.

Den som hållit fast ett barn skall lämna en skriftlig rapport om det till föreståndaren för anstalten. När det är föreståndaren som hållit fast ett barn skall rapporten lämnas till det organ som avses i 6 § 1 mom. i socialvårdslagen.

Bestämmelser om excess i samband med fasthållande finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen (39/1889).

32 §

Begränsning av rörelsefriheten

Ett barn får, om detta är nödvändigt för barnets omsorg och motsvarar barnets bästa, för viss tid förbjudas att avlägsna sig från anstaltens område, anstalten eller en viss bostadsenhets lokaler, om

1) barnet har omhändertagits på den grund att han eller hon allvarligt har äventyrat sin hälsa eller utveckling genom bruk av rusmedel, en brottslig gärning som inte kan anses vara ringa eller något annat därmed jämförbart beteende, eller

2) barnet under sin vistelse i anstalten beter sig på ett sätt som nämns i 1 punkten, eller

3) begränsningen behövs i övrigt med avseende på vården eller omsorgen om barnet för att skydda barnet mot ett beteende som allvarligt skadar barnet.

En begränsning enligt 1 mom. får inte utan nytt beslut gälla i mer än sju dygn. Begränsningen får gälla i högst 30 dygn åt gången. Det får inte bestämmas att begränsningen skall gälla i större omfattning eller längre än barnets vård och fostran nödvändigt förutsätter. Åtgärden skall också upphöra genast när den inte längre är nödvändig på det sätt som anges i 1 mom.

Föreståndaren för anstalten eller en av föreståndaren förordnad person i anstaltens vård- och fostringspersonal får besluta om en begränsning som sammanlagt gäller i högst sju dygn. Beslut om en längre begränsning som gäller i sammanlagt högst 30 dygn fattas av det organ som avses i 6 § 1 mom. i socialvårdslagen. Organet skall utan dröjsmål underrättas om saken så att det kan fatta sitt beslut.

32 a §

Isolering

Ett barn får isoleras från de andra barnen i anstalten, om barnet på basis av sitt beteende är till fara för sig självt eller andra eller om isolering av någon annan särskilt grundad anledning är nödvändig med hänsyn till barnets liv, hälsa

eller säkerhet. Det får inte bestämmas att isoleringen skall pågå i större omfattning eller längre än vården och omsorgen om barnet nödvändigt förutsätter. Isoleringen får inte utan nytt beslut fortgå längre än 24 timmar åt gången. Isoleringen skall upphöra genast då den inte längre är nödvändig.

Beslut om isolering fattas av föreståndaren för anstalten eller av en av föreståndaren förordnad person i anstaltens vård- och fostringspersonal. Isoleringen skall ske under ständig tillsyn av anstaltens vård- och fostringspersonal. När det förordnats att ett barn skall hållas isolerat skall det samtidigt bestämmas vem som skall se till barnets säkerhet. Barnets förhållanden under den tid isoleringen pågår skall ordnas så att barnet får tillräcklig omsorg och vård samt möjlighet att samtala med en vårdare.

En isolering kan förlängas omedelbart genom nytt beslut endast om de i 1 mom. angivna förutsättningarna för isolering fortfarande föreligger. Dessutom förutsätts att det alltjämt inte är ändamålsenligt eller möjligt att ordna barnets vård på något annat sätt. Inte heller i detta fall får isoleringstiden sammanlagt överskrida 48 timmar.

Innan beslut om förlängning av isoleringen fattas skall barnet genomgå en läkarundersökning, om inte detta är uppenbart onödigt. Vid behov skall en läkarundersökning företas också vid isoleringens början eller medan isoleringen pågår.

Föreståndaren för anstalten eller en av föreståndaren förordnad person i vård- och fostringspersonalen skall omedelbart underrätta det i 6 § 1 mom. i socialvårdslagen avsedda organet om isoleringen eller om att isoleringen förlängts.

32 b §

Särskild omsorg

Med särskild omsorg avses sådan särskild, multiprofessionell vård och omsorg vid en barnskyddsanstalt som ordnas för ett barn i vård utom hemmet och under vilken barnets rörelsefrihet kan inskränkas på det sätt som anges i 32 c och 32 d § i den utsträckning som vården och omsorgen om barnet förutsätter.

32 c §

Ordnande av särskild omsorg

Om ett barns synnerligen viktiga enskilda intresse nödvändigt kräver det, kan för barnet under tiden för vård utom hemmet ordnas särskild omsorg för att bryta ett svårt rusmedelsmissbruk eller gravt brottsligt betende, eller när barnets eget beteende allvarligt äventyrar barnets liv, hälsa eller utveckling på något annat sätt. Målet för den särskilda omsorgen är att bryta ett beteende som skadar barnet självt och att möjliggöra helhetsinriktad omsorg som kommer barnet till del. En ytterligare förutsättning är att det med beaktande av barnets behov av vård och omsorg inte är möjligt att ordna vården utom hemmet på något annat sätt.

Beslut om ordnande av särskild omsorg fattas av det organ som avses i 6 § 1 mom. i socialvårdslagen. På beslutsfattandet tillämpas inte 12 § 1 mom. i socialvårdslagen. Beslutet skall grunda sig på en multiprofessionell bedömning av barnets situation som gjorts med avseende på ordnandet av särskild omsorg och som baserar sig på sakkunskap inom fostran, socialarbete, psykologi och medicin.

Särskild omsorg kan ordnas i högst 30 dygn. Tiden räknas från det att den särskilda omsorgen faktiskt inleds. Ett beslut om ordnande av särskild omsorg förfaller, om verkställigheten inte har kunnat påbörjas inom 90 dygn från det att beslutet fattades. Den särskilda omsorgen kan av synnerligen vägande skäl förlängas med högst 60 dygn, om ordnandet av vården av barnet utom hemmet alltjämt nödvändigt kräver det på de grunder som anges i 1 mom. Den särskilda omsorgen skall upphöra omedelbart, om den visar sig vara verkningslös med avseende på uppnåendet av målen för den eller när behov av den inte längre finns.

32 d §

Genomförande av särskild omsorg

Särskild omsorg kan ordnas vid en barnskyddsanstalt som till sitt förfogande har till-

räcklig sakkunskap inom fostran, socialarbete, psykologi och medicin för ordnande av särskild omsorg. Anstalten skall ha personal med en sådan för uppgiften lämpad yrkesexamen som verksamheten förutsätter och lokaler som i sanitärt och övrigt hänseende lämpar sig för ordnandet av särskild omsorg. Medan den särskilda omsorgen pågår kan barnet hindras från att avlägsna sig från dessa lokaler utan tillstånd eller övervakning.

Under tiden för särskild omsorg skall personer med i 1 mom. avsedd sakkunskap träffa barnet regelbundet samt delta i planeringen, genomförandet och utvärderingen av den särskilda omsorgen om barnet. Under tiden för särskild omsorg skall barnet dessutom genomgå behövliga läkarkontroller. Medan den särskilda omsorgen pågår skall bok föras över läkarkontrollerna och de andra åtgärderna i samband med genomförandet av särskild omsorg och deras inverkan på barnet och barnets situation samt på det framtida ordnandet av vård utom hemmet för barnet. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet kan vid behov bestämmas närmare om anteckningarnas innehåll.

Vårdplanen för barnet skall ses över när den särskilda omsorgen upphör.

32 e §

Anteckningar om begränsande åtgärder. Inverkan på vårdplanen och planen för vård och fostran

För tryggande av uppföljningen och övervakningen av bruket av begränsande åtgärder enligt 31, 31 a—31 c, 32 och 32 a § skall barnskyddsanstalten på behörigt sätt anteckna de begränsande åtgärder som den har vidtagit. Anteckningen skall omfatta en beskrivning av den begränsande åtgärden, orsaken till åtgärden och åtgärdens varaktighet, namnet på den eller de som har beslutat om åtgärden, genomfört åtgärden i praktiken och närvarit vid genomförandet samt vid behov de särskilda skäl som avses i 31 a § 1 mom. och 31 b § 3 mom. Vidare skall nämnas åtgärdens eventuella inverkan på planen för vård och fostran. När anteckningen görs skall också näm-

nas på vilket sätt barnet har hörts före beslutet om eller genomförandet av den begränsande åtgärden samt barnets åsikt i saken. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet kan vid behov bestämmas närmare om anteckningarnas innehåll.

Vid en översyn av vårdplanen för barnet skall särskilt bedömas uppnåendet av målen för de begränsande åtgärder som riktats mot barnet och deras inverkan på vårdplanen. Om vårdplanen behöver ses över omedelbart, skall föreståndaren för anstalten eller en av föreståndaren förordnad person i anstaltens vård- och fostringspersonal underrätta det i 6 § 1 mom. i socialvårdslagen avsedda organet om saken utan dröjsmål.

Orsakerna till begränsande åtgärder som riktats mot ett barn och åtgärdernas eventuella inverkan på planen för vård och fostran samt vårdplanen skall diskuteras tillräckligt med barnet.

32 f §

Länsstyrelsens tillsyn

Länsstyrelsen skall följa verksamheten vid barnskyddsanstalterna och i synnerhet övervaka bruket av begränsande åtgärder med stöd av denna lag. I samband med tillsynen kan länsstyrelsen bereda ett barn möjlighet att samtala förtroligt med en representant för länsstyrelsen.

35 a §

Särskilda bestämmelser om ändringssökande som gäller begränsningar

Ändring får sökas i beslut som gäller i 25 § 3 mom. eller 25 a § avsedd begränsning av kontakterna eller i 31 §, 31 b § 4 mom., 32, 32 a eller 32 c § avsedda begränsande åtgärder. I beslut som har fattats av någon annan än en tjänsteinnehavare som är underställd det organ som avses i 6 § 1 mom. i socialvårdslagen får ändring sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Besvär skall anföras inom 30 dagar från delfäen-

det av beslutet. I fråga om sökande av ändring gäller i övrigt vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

I ett beslut om begränsning av kontakterna får ändring sökas av ett barn som fyllt 12 år samt av föräldern till eller vårdnadshavaren för det barn som beslutet gäller eller av någon annan vars kontakter med barnet har begränsats genom beslutet.

37 §

Sökande av ändring hos högsta förvaltningsdomstolen

I beslut som förvaltningsdomstolen med stöd av denna lag har meddelat i ärenden som gäller omhändertagande av barn, placering i vård utom hemmet, begränsning av kontakterna eller upphörande av omhändertagande samt i boendefrågor enligt 13 § 1 mom. får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen enligt förvaltningsprocesslagen. Besvärsskriften jämte bilagor kan också lämnas till förvaltningsdomstolen för vidarebefordran till högsta förvaltningsdomstolen.

I andra än i 1 mom. angivna beslut som förvaltningsdomstolen med stöd av denna lag har gett beträffande familje- och individinriktat barnskydd får ändring inte sökas genom besvär.

38 §

Verkställighet av beslut som inte vunnit laga kraft

— — — — —
Beslut om begränsning av kontakterna samt om i 35 a § 1 mom. avsedda begränsande åtgärder får verkställas genast även om de överklagats.
— — — — —

— — — — —
Denna lag träder i kraft den 200 . La-
gen tillämpas på sådana i 35 a § 1 mom. avsedda
beslut som har fattats efter ikraftträdandet.

RSv 24/2006 rd — RP 225/2004 rd

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 29 mars 2006
